

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-05-29
Meddelad i
Nacka

Mål nr P 9079-22

PARTER

Klagande

Brf Äppelstaden
Box 1542
183 15 Täby

Ombud: Biträdande juristen Johan Jonsson
Artillerigatan 68B
115 30 Stockholm

Motpart

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun
131 81 Nacka

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 24 november 2022 i ärende nr 403-41926-2021, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Byggsanktionsavgift avseende upplag på fastigheten Björknäs 10:276 i Nacka kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 804972

Postadress	Besöksadress	Telefon	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun (nämnden) beslutade den 19 maj 2021 att, såvitt nu aktuellt, påföra Brf Äppelstaden (föreningen) en byggsanktionsavgift om 46 053 kr avseende olovligt uppfört upplag av byggnadsställningar och övrigt material på fastigheten Björknäs 10:276 (beslutsunkten 1). Föreningen överklagade beslutet till Länsstyrelsen i Stockholms län som avslag överklagandet i denna del. Föreningen har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Föreningen har i första hand yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra det överklagade beslutet beträffande byggsanktionsavgift och upphäva nämndens beslut i denna del. I andra hand har föreningen yrkat att mark- och miljödomstolen ska återförvisa ärendet i delen hänförlig till beslutsunkt om byggsanktionsavgift till länsstyrelsen för ny prövning. I tredje hand har föreningen yrkat att mark- och miljödomstolen ska sätta ned den beslutade sanktionsavgiften till det lägre belopp som mark- och miljödomstolen finner skäligt.

Till stöd för sitt överklagande har föreningen i huvudsak framfört följande.

Grunder

Det måste ställas särskilda krav när det allmänna riktar krav som sanktionsavgifter i det nu aktuella fallet. Bristerna i handläggningen ska i första hand resultera i att beslutet upphävs i sin helhet. Handläggningsbristen kan inte läkas hos mark- och miljödomstolen. Ärendet ska därför i andra hand återförvisas till länsstyrelsen för att inte bryta instansordningen och så att föreningen i vart fall kan tillgodogöras ett tvåinstansförförande.

Beslut grundat på fotografier utanför handläggningen

Länsstyrelsen har varken kommunicerat bilderna från nämndens tillsynsbesök den 29 april 2021 inför sitt beslut, eller till beslutet bilagt dessa påstådda bilder. Föreningen kan därför inte bemöta det som påstås.

Föreningen har anfört att det har funnits 25 europapallar utspridda på fastigheten och att – för det fall att föreningen skulle tilldelas någon sanktionsavgift – denna inte rimligen kan överstiga det faktiska området som upptagits av vad nämnden menat ska ha utgjort upplag.

Eftersom länsstyrelsen verkar grunda sitt beslut på bilder som nu inte tillgängliggörs för föreningen så fråntas föreningen möjligheten att undersöka grunderna för – och riktigheten i – beslutet. Det måste vara nämnden som har bevisbördan för storleken av ett område som de fattar beslut om sanktionsavgift för.

Lantmäteriets flygfotografier

Då det som nämnden menat ska ha utgjort upplag inte längre finns kvar på fastigheten är det svårt för föreningen att ta fram motbevisning. Föreningen har dock noterat att det påstådda upplaget finns med på Lantmäteriets flygbilder som kan komma åt genom Lantmäteriets e-tjänst ”Min karta”. Genom att i e-tjänsten ange fastigheten Nacka Björknäs 10:276 och sedan använda ”mät i kartan”-funktionen kan det utläsas att det påstådda upplaget – inklusive mellanliggande håligheter och tomrum – utgör 117,7 kvm. Från dessa 117,7 kvm borde avdrag göras om i vart fall 20 procent för håligheter och tomrum, vilket skulle motsvara 94,16 kvm.

Föreningen vidhåller alltjämt att dessa mellanliggande håligheter och tomrum inte ska beaktas men under alla omständigheter kan inte det påstådda upplaget anses gå utanför den yttre avgränsningen av det påstådda upplaget. För det fall att det påstådda upplaget ska anses utgöra upplag så ska sanktionsavgift utgå för 25 kvm (europapallarna). Under alla omständigheter ska eventuell sanktionsavgift inte utgå för ett område över 117,7 kvm, och rimligen inte över 94,16 kvm.

Nämnden har fått tillfälle att yttra sig över överklagandet och har i huvudsak framfört följande.

Sammanfattningsvis vidhåller nämnden att upplagets yta uppgår till 188,5 kvm. Av nämndens beslut den 19 maj 2021 framgår att representant från bygglovenheten besökte fastigheten den 29 april 2021 och att denne då kunde konstatera att det fanns ett upplag på platsen. Vid besöket mättes storleken på upplaget till 188,5 kvm. Protokoll med fotografier finns från besöket som visar att upplaget mätts upp med måttband.

Upplag har förekommit på fastigheten i vart fall sedan nämndens tillsynsbesök i december 2020. Protokoll från tillsynsbesök januari 2021 och april 2021 visar även foton på upplaget. Det var således ostridigt att ett upplag hade anordnats på fastigheten. Då upplaget saknat lov och startbesked, bedömdes en överträdelse av plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ha skett. För det fall upplaget inte finns kvar vid platsen idag föranleder detta ingen annan bedömning. Enligt 11 kap. 54 § PBL ska en byggsanktionsavgift inte tas ut om rättelse sker innan frågan om sanktion eller ingripande enligt detta kapitel har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med tillsynsmyndigheten. Rättelse hade inte skett innan nämnden hade sitt sammanträde den 19 maj 2021. Därmed förelåg inga skäl till att inte ta ut en byggsanktionsavgift.

Byggsanktionsavgiftens storlek var baserad på mått tagna från tillsynsbesök den 29 april 2021. Nämnden noterar att det markerade området på lantmäteriets karta från "Min Sida" inte omfattar hela upplagets yta. Det framgår tydligt på fotot att material ligger utanför denna markering. Även den yta som inte upptas av pallarna på marken måste räknas med i upplagets yta eftersom dessa ytor inte kan användas till någonting annat. De ortofoton som nämnden har tillgång till är enligt uppgift från lantmäterienheten i Nacka kommun tagna den 18 april 2021. Utifrån mätning på ortofoto vid denna tidpunkt uppgick upplagets yta till ca 189 kvm, vilket får anses stämma väl överens med den mätning som representant från bygglovenheten gjorde med måttband på plats den 29 april 2021. De synpunkter och de handlingar som getts in i samband med överklagandet till mark-och miljödomstolen ändrar inte nämndens tidigare bedömning. Nämnden vidhåller därmed att byggsanktionsavgift

ska tas ut och att upplagets yta är korrekt beräknad. Berörd area uppgår till 188,5 kvm och därmed ska byggsanktionsavgiften uppgå till 46 053 kronor.

Till sitt yttrande har nämnden bifogat protokoll från tillsynsbesök den 29 april 2021, e-post, protokoll från tillsynsbesök den 21 januari 2021 samt ortofoto taget den 18 april 2021.

Föreningen har fått tillfälle att bemöta nämndens yttrande och bifogade handlingar men har inte inkommit med svar.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolen har gått igenom handlingarna i målet samt beaktat det som föreningen har anfört. Domstolen konstaterar inledningsvis att de fotografier som togs i samband med tillsynsbesök den 29 april 2021 har bilagts nämndens beslut. Föreningen har även fått tillfälle att yttra sig över fotografierna under domstolens handläggning av målet men har inte yttrat sig. Domstolen finner inte att länsstyrelsen handläggning har varit behäftad med några brister som utgör skäl att upphäva eller återförvisa det överklagade beslutet.

Vad gäller prövningen av målet i sak instämmer domstolen i länsstyrelsens bedömning att det har funnits skäl att ta ut en byggsanktionsavgift beräknad på det sätt som länsstyrelsen gjort och att inte har framkommit några omständigheter som utgör skäl att sätta ned avgiftens storlek. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)
Överklagande senast den 19 juni 2023. Prövningstillstånd krävs.

Peter Winge

Ylva Kvist Trelje

I domstolens avgörande har rådmannen Peter Winge, och tekniska rådet Ylva Kvist Trelje deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Jessica Waher.

NACKA TINGSRÄTT

INKOM: 2022-12-21
MÅLNR: P 9079-22
AKTBIL: 2*Klagande*

Brf Äppelstaden

Att: Advokat Lars Biertz

lars@goddaslaw.se

Överklagande av beslut om byggsanktionsavgift och rättelseföreläggande avseende ett upplag på fastigheten Björknäs 10:276 i Nacka kommun

Beslut

1. Länsstyrelsen avslår överklagandet av Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommuns beslut om byggsanktionsavgift den 19 maj 2021, § 113, B 2020-001943, punkten 1.
2. Länsstyrelsen upphäver Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommuns beslut om rättelseföreläggande den 19 maj 2021, § 113, B 2020-001943, punkten 2.

Beskrivning av ärendet

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun (nämnden) beslutade den 19 maj 2021, § 113, B 2020-001943, att påföra Brf Äppelstaden en byggsanktionsavgift om 46 053 kr och att förelägga föreningen att senast inom en månad från att beslutet har vunnit laga kraft vidta rättelse genom att ta bort upplaget av byggnadsställningar och övrigt material från fastigheten Björknäs 10:276. Av beslutet framgår bl.a. följande.

I december 2020 åkte bygglovsenheten förbi fastigheten och kunde då se att det stod en container där och att ett upplag hade anordnats. Upplaget bestod av byggnadsställningar och övrigt byggmaterial. Den 21 januari 2021 gjordes ett nytt tillsynsbesök och det kunde då konstateras att containern var borttagen men att upplaget var kvar. Bygglovsenheten meddelade fastighetsägaren att bygglov krävs för upplaget och den 28 januari 2021 kom en ansökan om tidsbegränsat bygglov för upplaget in, vilken avvisades den 15 april 2021 eftersom sökanden inte följde ett föreläggande att komplettera ansökan.

Bygglövsenheten besökte den 29 april 2021 fastigheten och kunde då konstatera att upplaget var kvar. Vid besöket uppmättes storleken på upplaget till 188,5 kvadratmeter.

Bygglövsenheten har gett fastighetsägaren tillfälle att yttra sig senast den 17 maj 2021. Inget yttrande har kommit in.

Det krävs lov för att anordna ett upplag. Då upplaget kräver lov och lov saknas är upplaget olovligt. Den olovliga åtgärden kan rättas genom att fastighetsägaren tar bort upplaget från fastigheten. Några uppgifter om att fastighetsägaren vidtagit rättelse har inte inkommit. Då upplaget är uppfört utan bygglov har en överträdelse av plan- och bygglagen skett. Då rättelse inte har vidtagits ska en byggsanktionsavgift tas ut. Avgiften blir i detta fall 46 053 kr.

Nämnden bedömer att det finns skäl att förelägga Brf Äppelstaden att ta bort upplaget, då upplaget inte har bygglov och bygglov i efterhand inte kan beviljas.

Brf Äppelstaden (klaganden) har överklagat beslutet och anført sammanfattningsvis följande.

Föreningen yrkar att länsstyrelsen upphäver beslutet. Föreningen yrkar i andra hand att den beslutade sanktionsavgiften ska sättas ned till avgift motsvarande en sanktionsarea om 25 kvadratmeter. Föreningen yrkar i tredje hand att den beslutade sanktionsavgiften ska jämkas till ett belopp som länsstyrelsen finner skäligt.

Beslutet har fattats i strid med 25 § förvaltningslagen då kommunikering inte skett enligt vad som påfordras. Kommunen har inte kommunicerat föreningen innan beslutet fattades. Inte heller har någon möjlighet till rättelse getts. Något meddelande om att kommunen övervägde att fatta beslut har inte heller korrekt lämnats till föreningen. Kommunen har därmed hanterat ärendet felaktigt. Beslutet ska därför upphävas.

Kommunen har meddelat föreningen per telefon en timme före besök att besök skulle göras. Föreningen har därmed inte haft möjlighet att närvara och medverka vid utredningen. Sanktionsavgiften är baserad på en sanktionsarea om 188,5 kvadratmeter. Att upplaget skulle uppgå till 188,5 kvadratmeter stämmer dock inte. Upplagets faktiska omfattning är betydligt mindre, då det område som kommunen utdömt sanktionsavgift för innehåller tomytor som inte särskilt redovisats för. Sanktionsavgiften ska därför sättas ned till det belopp som motsvarar den faktiska ytan av upplaget. Det kan härvid konstateras att kommunen inte har gjort någon korrekt uppmätning, varför det saknas riktigt underlag för beräkning av sanktionsarea.

Det upplaget rör sig om är en yta motsvarande 25 europapallar vars mått är 1 200 x 800 millimeter, vilket ger 0,96 kvadratmeter per pall, vilket utgör 25 kvadratmeter. Således har den faktiska ytan som täckts varit 25 kvadratmeter, även om pallarna har stått utspritt över ett område som möjligen skulle kunna stämma med kommunens uppskattade yta om 188,5 kvadratmeter. Emellertid kan inte sanktionsavgift beslutas över tomytor omringade av andra europapallar. Luft och tomma ytor kan inte inrymmas i definitionen av upplag. För det fall att en sanktionsavgift ska utdömas bör det således inte kunna utdömas med ett högre belopp än vad som motsvarar den för en sanktionsarea om 25 kvadratmeter.

Vidare anges i beslutet att upplaget bestod av byggnadsställningar och övrigt byggmaterial. Detta material har främst varit staket vilket man har rätt att uppföra. Det kan tilläggas att visst byggnadsmaterial inför en förestående byggnadsåtgärd inte är att anse som upplag i lagens mening. Det kan ifrågasättas om 25 kvadratmeter i form av 25 europapallar, vilka i huvudsak lastar material för staket, går utöver gränsen för omfattning som skulle göra att detta nu är att anse som upplag.

Utöver vad som tidigare har anförts är den beslutade sanktionsavgiften oskälig varför den ska jämkas.

Motivering till beslutet

Utgångspunkter för prövningen

Frågan som länsstyrelsen har att pröva i ärendet är om nämnden har haft fog för att påföra Brf Äppelstaden en byggsanktionsavgift om 46 053 kr och att förelägga föreningen att ta bort ett upplag från fastigheten Björknäs 10:276.

Det krävs bygglov för att anordna upplag (se 6 kap. 1 § 2 plan- och byggförordningen [2011:338], PBF). En åtgärd som kräver bygglov får inte påbörjas innan nämnden har gett ett startbesked (se 10 kap. 3 § plan- och bygglagen [2010:900], PBL). Om någon bryter mot detta förbud, ska nämnden ta ut en byggsanktionsavgift (se 11 kap. 51 § PBL).

Om en åtgärd som kräver bygglov har vidtagits utan lov, ska nämnden i ett föreläggande ge fastighetens eller byggnadsverkets ägare tillfälle att inom en viss tid ansöka om bygglov, om det är sannolikt att bygglov kan ges för åtgärden (se 11 kap. 17 § PBL). Om nämnden däremot bedömer att bygglov sannolikt inte kan ges, får nämnden förelägga ägaren att vidta rättelse inom en viss tid (se 11 kap. 20 § PBL).

Frågor om kommunikering

Föreningen har anfört att ingen kommunikering med föreningen har skett, att ingen möjlighet till rättelse har getts och att inget meddelande om att nämnden övervägde att meddela beslut har korrekt lämnats till föreningen. Länsstyrelsen får med anledning av detta anföra följande.

Bestämmelser om kommunikering finns både i PBL och i förvaltningslagen (2017:900), FL. Enligt 11 kap. 58 § första stycket PBL gäller att innan nämnden beslutar att ta ut en byggsanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig. Det följer av 25 § första stycket FL att innan nämnden fattar ett beslut i ett ärende ska nämnden, om det inte är uppenbart obehövt, underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet.

Det framgår av handlingarna i ärendet att förvaltningens tjänsteskrivelse har kommunicerats med föreningen inför nämndens sammanträde den 19 maj 2021. I brevet från kommunen, vilket skickades till föreningens dåvarande postadress, angavs att föreningen hade möjlighet att lämna synpunkter på beslutsförslaget och att föreningens svar skulle ha kommit in till nämnden senast den 17 maj 2021. Det angavs också att föreningen hade möjlighet att göra frivillig rättelse genom att ta bort upplaget innan nämndens sammanträde.

Nämnden har således gett den som anspråket riktas mot tillfälle att yttra sig och det har inte framkommit att nämnden skulle ha underlåtit att kommunicera något utredningsmaterial av betydelse för beslutet. Det har sålunda inte framkommit annat än att nämnden har uppfyllt kraven på kommunikering i PBL och FL.

Byggsanktionsavgiften

Klaganden har ifrågasatt huruvida den nu aktuella uppläggningsmaterial på fastigheten Björknäs 10:276 är ett bygglovspliktigt upplag eftersom visst byggnadsmaterial inför en förestående byggnadsåtgärd inte är att anse som upplag och uppläggningsmaterial i huvudsak består av staketmaterial. Länsstyrelsen gör följande bedömning.

En måttlig uppläggning av byggnadsmaterial som en fastighetsägare placerar på sin tomt för en förestående byggnation brukar förvisso inte betraktas som ett bygglovspliktigt upplag (se prop. 1985/86:1 s. 685).

Den nu aktuella uppläggningsmaterial på fastigheten Björknäs 10:276 är dock tämligen omfattande och har förekommit på fastigheten i vart fall sedan nämndens första tillsynsbesök i december 2020. Det har varken anförts eller på annat sätt framkommit i ärendet att uppläggningsmaterial skulle vara avsedd för en förestående byggnation på denna fastighet. Länsstyrelsen

finner mot denna bakgrund, i likhet med nämnden, att uppläggningsen är ett bygglovspliktigt upplag. Huruvida uppläggningsen i huvudsak består av staketmaterial förändrar inte det faktum att det är fråga om ett upplag.

Det är ostridigt att upplaget har påbörjats utan erforderliga bygglov och startbesked. Nämnden har således haft fog för att påföra fastighetsägaren en byggsanktionsavgift.

Byggsanktionsavgiften är enligt 9 kap. 12 § 4 PBF 0,025 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,005 prisbasbelopp per kvadratmeter av berörd area. Nämnden har beräknat avgiften utifrån en area om 188,5 kvadratmeter, medan klaganden menar att upplaget utgörs av 25 pallar med material och att den faktiska markytan som har täckts är 25 kvadratmeter, ca en kvadratmeter per pall. Klaganden medger dock att pallarna har stått utspridda över ett område som möjligen skulle kunna stämma med nämndens uppgift om 188,5 kvadratmeter. Frågan är nu därför vilken area som ska ligga till grund för beräkningen.

Länsstyrelsen konstaterar att det framgår av fotografierna från nämndens tillsynsbesök den 29 april 2021 att det finns gott om material som inte är placerat på pallar. Det material som är placerat på pallar kragar dessutom ut över en betydligt större yta än den yta som pallarna upptar på marken. Denna yta måste räknas in i upplaget. Mindre, tomma markytor mellan de olika föremålen måste också anses ingå i upplaget, eftersom dessa ytor inte kan användas till någonting annat. Mot denna bakgrund och då klaganden har medgett att uppläggningsen varit utspridd över ett område som möjligen skulle kunna stämma med nämndens uppgift om 188,5 kvadratmeter, anser länsstyrelsen att beräkningen ska utgå från denna av nämnden uppmätta area.

Byggsanktionsavgiften är då korrekt beräknad till 46 053 kr. Det har inte framkommit något skäl för att efterge eller sätta ned avgiften med stöd av 11 kap. 53 respektive 53 a § PBL. Överklagandet av nämndens beslut om byggsanktionsavgift ska följaktligen avslås.

Rättelseföreläggandet

Som framgått ovan får ett rättelseföreläggande, i en situation som den nu aktuella, endast meddelas om bygglov sannolikt inte kan ges i efterhand för den olovliga åtgärden. Därför är det viktigt att nämndens bedömning i frågan huruvida bygglov sannolikt kan ges i efterhand framgår av beslutet om rättelseföreläggande. I detta ligger naturligtvis att nämnden måste motivera varför bygglov sannolikt inte kan ges (se 32 § FL).

I det nu aktuella ärendet har nämnden förvisso anfört att bygglov i efterhand inte kan beviljas. Nämnden har dock inte angett något skäl för

denna bedömning. Länsstyrelsen anser att detta utgör en sådan formell brist som medför att beslutet om rättelseföreläggande ska upphävas.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

Beslutande

Beslutet har fattats av jurist Niklas Fridén.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Nacka kommun, bygglov@nacka.se

Bilagor

- Överklagandehänvisning mark- och miljödomstolen

Du kan överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos mark- och miljödomstolen.

Hur överklagar jag beslutet?

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Stockholm antingen via e-post; stockholm@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Stockholm, Box 22067, 104 22 Stockholm.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det mark- och miljödomstolen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om du har handlingar som du anser stödjer din överklagan så bör du bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, stockholm@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 10 00. Ange diarienummer 41926-2021.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.